

PASSLÄNGD

Cirka 20 minuter

GRUPP

Tre till sex elever

FREKVENNS

Ett samtal i veckan i tre till fem veckor

INNEHÅLL

Det som skaver i gruppen

SÅ FUNGERAR INSATSEN

Du leder samtal med en liten grupp, där eleverna lär sig lyssna, säga hur de tänker och känner utan att anklaga varandra, och komma överens. Talpinnen visar vem som talar, och varje samtal slutar i en överenskommelse som gruppen prövar i vardagen.

Gruppen har tre samtal, ett i veckan, och sedan ett eller två till vid behov. Före samtal 1 pratar du med varje elev, skickar lappen hem och berättar om samtalen för de vuxna runt gruppen. Säger en elev att hen har blivit kränkt, följer du skolans rutin, och den går före samtalen.

TRE SAKER ATT HÅLLA FAST VID

Samtala när alla är lugna. Ta aldrig samtalet mitt i ett bråk. Boka en tid.

Var varken polis eller domare. Ta emot känslan, och fråga vad som ska hända nu.

Följ alltid upp överenskommelsen. Varje samtal börjar med det som har hänt sedan sist.

ARBETSFORM

Läraren leder (du visar, och gruppen säger reglerna) → i tur och ordning (du börjar, och sedan gör alla meningen färdig) → fritt med talpinnen (den som vill tala räcker upp handen) → i tur och ordning igen (var och en säger vad hen ska göra och tackar någon)

PASSET I FEM DELAR

DEL	DU KAN SÄGA
1 • Starta 0–4 min	<i>"Den som håller i talpinnen pratar, och vi andra lyssnar."</i>
2 • Rundan 4–7 min	<i>"Du får stå över, så kommer talpinnen tillbaka till dig sedan."</i>
3 • Reda ut 7–13 min	<i>"Vad hände? Hur kändes det?"</i> <i>"Du blev arg. Stämmer det?"</i>
4 • Komma överens 13–17 min	<i>"Hur ser det ut när ni gör det?"</i> <i>"Kan alla göra det här?"</i>
5 • Avsluta 17–20 min	<i>"Vad gör du själv till nästa gång?"</i>

De fyra samtalsreglerna: 1. En i taget, den som har talpinnen talar. 2. Vi lyssnar på varandra och tittar mot den som talar. 3. Inga sänkningar, varken med ord eller miner. 4. Vi får stå över, och talpinnen kommer tillbaka.

GRUPPEN • FYRA ELEVER I ÅK 4, SAMTAL 1

Rundans mening är *"Jag känner mig glad när vi ____."* Läraren gör den färdig först. Liam står över och svarar när varvet är klart.

Omar tar talpinnen: *"Elsa skriker alltid fusk!"* Läraren säger: *"Du blev arg när Elsa ropade fusk. Stämmer det?"* Läraren tar fram kortet Så kan du säga, och Omar säger till Elsa: *"När du ropar fusk, känner jag mig arg."* Noor tar talpinnen: *"Jag undrar hur det är för dig, Liam."* Liam tar talpinnen och svarar: *"Jag känner mig ensam när ingen passar."*

Gruppen väljer: *"Innan matchen bestämmer vi var linjerna går."* Alla visar tummen upp. I sista varvet säger var och en vad hen ska göra och tackar någon. Omar säger: *"Jag frågar Liam om han vill vara med."* Noor ska lägga märke till vad Omar gör.

DET JAG FÖRBEREDDE Pratade kort med var och en, frågat om de vill vara med och hur bra det fungerar, från 0 till 10. Bestämt att Omar och Elsa inte sitter bredvid varandra. Planerat tiderna för samtal 1, som har en längre Starta: Starta 0–6, Rundan 6–9, Reda ut 9–13, Komma överens 13–17 och Avsluta 17–20. Med fem eller sex elever hade Komma överens fått 13–16 och Avsluta 16–20.

KLAR TIDIGT Låt talpinnen gå ett varv till med frågan "Vad var bra i dag?"

20 MINUTER, DEL FÖR DEL, MED TIDERNÄR FRÅN SAMTAL 2

TID	VAD HÄNDER
Före	Förberedelse Bestäm var eleverna ska sitta. Lägg talpinnen mitt på bordet, och ha korten och bladet till hands.
0–4	1 • Starta I samtal 1 visar du talpinnen, läser reglerna och frågar hur de ser ut och låter. Sedan säger du "Du är dum" och därefter "När du säger så, känner jag mig ledsen". Säg varje gång att det ni berättar stannar i rummet.
4–7	2 • Rundan Du säger rundans mening och gör den färdig först. I samtal 2 är den "Jag såg att du ____", och i samtal 3 "Jag tänker att det har blivit bättre när ____".
7–13	3 • Reda ut Nicka åt den som räcker upp handen och har sagt minst. I samtal 2 börjar du med det som har blivit bättre, och i samtal 3 med det som ska fortsätta. "Vad hände? Hur kändes det?"
13–17	4 • Komma överens Fråga om förslaget går att se, om det säger vad ni gör och om alla kan säga ja. I samtal 2 behåller ni överenskommelsen, ändrar den eller lägger till något. I samtal 3 väljer gruppen det som ska fortsätta. "Hur ser det ut när ni gör det?"
17–20	5 • Avsluta Var och en säger vad hen ska göra och tackar någon, och du skriver det och nästa samtal på bladet. I samtal 1 ger du varje elev en kamrat att lägga märke till. Efteråt fyller du i snabbmallen och lapparna hem.

LÄRARENS KORT ATT HA I HANDEN, SAMMA SOM UNDER MATERIAL ATT SKRIVA UT

DE ÅTTA TEKNIKerna

TEKNIK	SÅ GÖR DU	SÅ LÅTER DET
Modellera	Säg rundans mening eller ett jag-budskap själv först, och håll det kort, så att eleverna hör hur det låter.	"Jag känner mig glad när vi leker."
Öppna frågor	Börja frågorna med vad eller hur, och vänta på svaret. Fråga aldrig varför någon gjorde något.	"Vad hände?" "Vad tänkte du då?" "Hur kändes det?"
Spegla	Säg med egna ord det eleven sa och hur det kändes, och fråga om det stämmer.	"Du blev arg när Elsa ropade fusk. Stämmer det?"
Kamratspegling	Be en elev säga med egna ord vad kamraten sa, innan hen svarar själv.	"Kan du säga med egna ord vad Omar sa?"
Säg önskan bakom	När eleverna anklagar varandra, säg vad var och en själv vill.	"Du vill att det ska vara rättvist." "Och du vill veta var linjen går."
Sammanfatta	Säg kort vad var och en har sagt, utan att döma, och fråga om något saknas.	"Omar blev arg, och Elsa tänker att linjen inte var bestämd. Har jag missat något?"
Fråga när det gick bra	Fråga när det har gått bättre och vad eleverna gjorde då, och fråga om de kommer på något mer.	"När gick det bättre? Vad gjorde ni då? Något mer?"
Rulla med motståndet	Argumentera inte. Säg med egna ord vad eleverna sa, och säg att det är de som bestämmer vad de ska göra.	"Ni tycker att det fungerar som det är. Det är ni som bestämmer."

Öva på en eller två tekniker i taget. Eleverna lär sig också kamratspeglingen och jag-budskapet.

VAR MATERIALET FINNS

Korten och bladet. De finns i planeringsmallarna (Word), under Material att skriva ut.

Lapparna hem. En lapp går hem före samtal 1 och en efter varje samtal. Lapparna och snabbmallen finns i planeringsmallarna (Word), och du fyller i dem samma dag som samtalet.

Talpinnen. Den kan vara en kort pinne, en slät sten eller ett litet gosedjur. Ingen kastar den.

De vuxna runt gruppen. Ge dem kortet Så kan du säga. Efter varje samtal får de också överenskommelsen, så att de kan lägga märke till det som fungerar.

PÅ BORDET NÄR PASSET BÖRJAR

Talpinnen mitt på bordet Korten till hands, att ta fram vid behov

Bladet Vår överenskommelse och en penna Papper för förslagen

Förra bladet, från och med samtal 2

CHECKLISTA INFÖR SAMTAL 1

- ☐ Valt jämbördiga elever, och följt skolans rutin först om någon har blivit kränkt.
- ☐ Frågat varje elev om hen vill vara med, vad som skulle göra det lättare och hur bra det fungerar i gruppen, från 0 till 10.
- ☐ Räknat bråken, sänkningarna och hur ofta någon hamnar utanför under en rast.
- ☐ Skickat lappen hem före samtal 1.
- ☐ Bokat rummet och tiderna, ungefär en i veckan.
- ☐ Berättat om samtalen för de vuxna runt gruppen, och skrivit ut korten Våra samtalsregler, Så kan du säga och Peka på känslan och bladet Vår överenskommelse.

UPPFÖLJNING

Före samtal 1: Titta på gruppen under en rast, och räkna bråken, sänkningarna och hur ofta någon hamnar utanför. Fråga varje elev för sig: "Hur bra fungerar det i gruppen, från 0 till 10?"

I varje samtal: Skriv vilka jag-budskap och du-budskap du hörde, vem som avbröt och vem som stod över. Fråga de vuxna vad de har sett.

Efter samtal 3: Räkna och fråga igen, och bestäm om gruppen behöver ett eller två samtal till.

Fyra veckor efter sista samtalet: Fråga gruppen om överenskommelsen håller, och fråga varje elev hur bra det fungerar, från 0 till 10. Är det sämre, påminn gruppen om den. Är det som före samtal 1, ta upp det med elevhälsan.

Varje pass: Samma dag fyller du i snabbmallen och lapparna hem.